

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش:

حسابداری

عنوان:

رابطه به موقع بودن گزارشگری مالی با حاکمیت شرکتی

استاد راهنما:

دکتر زهرا پور زمانی

استاد مشاور:

دکتر آزیتا جهانشاد

پژوهشگر:

فیروز دشتی

بهار ۹۱

تقدیم به:

اسطوره های محبت و فداکاری

پدر و مادر عزیزم

و

مظهر عشق و آرامش

شریک زندگی ام

تقدیر و تشکر:

خداوند بخشنده و مهربان را شکر و سپاس می گویم که با دست های لطف و یاریش همیشه در تمام مراحل زندگی و تحصیل حامی ام بوده بطوریکه همیشه و حتی ممکن در ته مسیر برایم کورسو های امید و توکل را ردپا گذاشته و می گذارد.

همچنین بر خود وظیفه ی مسلم می دانم از زحمات زیاد و بی دریغ، صبر و حوصله ی فراوان استاد راهنمایم سرکار خانم دکتر زهرا پورزمانی و مشاوره های استاد مشاورم سرکار خانم دکترآزیتا جهانشاد کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم و برای ایشان آرزوی طول عمر با عزت همراه توفیق های روزافزون از درگاه خداوند منان دارم.

در پایان از زحمات و دلسوزی های پدر و مادر عزیزم، مهربانی های خواهر و برادران مشوقم و حمایت و دلگرمی های بی منتهای همسر صبورم نهایت سپاسگزاری را دارم امید که روزی بتوانم ذره ای از محبت های ایشان را جبران کنم.

فیروز دشتی

اردیبهشت ۱۳۹۱

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب فیروز دشتی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۰۰۱۹۶۵۰۰ در رشته حسابداری که در تاریخ ۹۱/۲/۱۲ از پایان نامه خود تحت عنوان: رابطه به موقع بودن گزارشگری مالی باحاکمیت شرکتی با کسب نمره ۱۷/۵ و درجه بسیار خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

فیروز دشتی

بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۱/۲/۱۲ دانشجوی کارشناسی ارشد آقای فیروز دشتی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۵ بحروف هفده و نیم و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما:

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱- بیان مساله تحقیق..... ۲
- ۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن..... ۲
- ۳-۱- هدفهای تحقیق..... ۳
- ۴-۱- سوالات یا فرضیه های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه)..... ۴
- ۵-۱- چهارچوب نظری تحقیق..... ۴
- ۶-۱- مدل تحقیق..... ۶
- ۷-۱- روش تحقیق..... ۷
- ۸-۱- جامعه آماری و حجم آن..... ۷
- ۹-۱- بر آورد حجم نمونه و روش نمونه گیری (در صورت نمونه گیری)..... ۷
- ۱۰-۱- روش گرد آوری اطلاعات..... ۷
- ۱۱-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات..... ۷
- ۱۲-۱- متغیرها و واژه های کلیدی..... ۸

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

- ۱-۲- مقدمه..... ۱۰
- ۲-۲- بخش اول: حاکمیت شرکتی..... ۱۱
- ۱-۲-۲- تعریف حاکمیت شرکتی..... ۱۲
- ۲-۲-۲- طبقه بندی نظام های حاکمیت شرکتی..... ۱۴
- الف) حاکمیت شرکتی درون سازمانی (رابطه ای)..... ۱۵
- ب) حاکمیت سازمانی برون سازمانی (محیطی)..... ۱۶
- ۳-۲-۲- مزایای استقرار حاکمیت شرکتی..... ۱۶
- ۴-۲-۲- دلایل استقرار حاکمیت شرکتی و ساز و کارهای مربوط به آن..... ۱۷
- الف) چهارچوب قانونی..... ۱۷
- ب) ساختارهای مالکیت شرکت..... ۱۸
- ج) سیستم های مالی..... ۲۱

- ۲۲.....(د) سایر عوامل
- ۲۵.....۲-۲-۵- اصول حاکمیت شرکتی منتشر شده در سطح جهانی
- ۲۶.....۲-۲-۶- جایگاه حاکمیت شرکتی در سطح بین المللی
- ۲۷.....۲-۲-۷- تلاش‌ها و ابتکارات جهانی برای استانداردسازی حاکمیت شرکتی
- ۲۸.....۲-۲-۸- تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای حاکمیت شرکتی در کشورهای مختلف
- ۲۰.....۲-۲-۹- استقرار نظام حاکمیت شرکتی در بازار سرمایه ایران و چالش‌های پیش روی آن
- ۳۱.....۲-۲-۱۰- اهمیت حاکمیت شرکتی در اقتصادهای در حال گذار
- ۳۲..... - حقوق سهامداران
- ۳۲..... - استقلال هیات‌مدیره
- ۳۲..... - ضمانت اجرای مقررات
- ۳۴.....۳-۲-۳- بخش دوم: کیفیت گزارشگری مالی
- ۳۵.....۲-۳-۱- ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی
- ۳۶.....۲-۳-۲- کیفیت صورتهای مالی در مقایسه با کیفیت گزارشگری مالی
- ۳۶.....۲-۳-۳- رویکردهای مختلف برای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی
- ۳۶..... الف) رویکرد نیازهای استفاده‌کنندگان
- ۳۸..... ب) رویکرد حمایت از سرمایه‌گذار/ سهامدار
- ۲-۳-۴- ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری مطرح شده در استانداردهای حسابداری ایران و بیانیه مفهومی شماره ۲..... ۳۹
- ۴۰.....۲-۳-۴-۱- خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات
- ۴۰..... الف) مربوط بودن
- ۴۱..... - ارزش پیش بینی
- ۴۲..... - ارزش بازخور
- ۴۲..... - به هنگام بودن (به موقع بودن)
- ۴۳..... ب) قابل اتکاء بودن
- ۴۳..... - قابل تایید بودن / قابلیت رسیدگی
- ۴۴..... - بی طرفی
- ۴۵..... - صداقت در ارائه
- ۴۶.....۲-۳-۴-۲- خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با ارائه اطلاعات

الف) قابل فهم بودن.....	۴۶
ب) قابل مقایسه بودن.....	۴۷
- ثبات رویه.....	۴۸
۲-۴- بخش سوم: مروری بر تحقیقات خارجی.....	۴۸
۲-۵- بخش چهارم: مروری بر تحقیقات داخلی.....	۵۲
۲-۶- خلاصه فصل.....	۵۶

فصل سوم: روش تحقیق

۳-۱- مقدمه.....	۵۸
۳-۲- روش تحقیق.....	۵۸
۳-۳- جامعه آماری.....	۵۸
۳-۴- نمونه آماری.....	۵۹
- حجم نمونه.....	۵۹
- برآورد حجم نمونه.....	۶۰
- فرمول های محاسبه حجم نمونه.....	۶۱
۳-۵- روش گردآوری اطلاعات و داده ها.....	۶۱
۳-۶- فرضیه های تحقیق.....	۶۱
- فرضیه اول.....	۶۱
- فرضیه دوم.....	۶۱
- فرضیه سوم.....	۶۲
- فرضیه چهارم.....	۶۲
- فرضیه پنجم.....	۶۲
۳-۷- مدل های تحقیق.....	۶۲
۳-۸- متغیر های تحقیق.....	۶۳
- متغیر وابسته تحقیق و تعریف عملیاتی آن.....	۶۳
- متغیرهای مستقل و کنترلی تحقیق و تعریف عملیاتی آنها.....	۶۳
۳-۹- روش آزمون فرضیات و تجزیه و تحلیل مدل های تحقیق.....	۶۴
۳-۱۰- خلاصه فصل.....	۶۴

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

- ۶۶-۱-۴- مقدمه..... ۶۶
- ۶۶-۲-۴- شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرهای مستقل و وابسته..... ۶۶
- ۶۷- - آزمون توزیع داده‌ها (کولموگروف اسمیرنوف)..... ۶۷
- ۶۷-۳-۴- بررسی توزیع داده‌های متغیر مستقل..... ۶۷
- ۶۸- - تبدیلات کاکس و باکس..... ۶۸
- ۶۹-۳-۴- بررسی ارتباط بین مولفه‌های متغیرهای مستقل و وابسته..... ۶۹
- ۷۱- - نحوه داوری میزان عددی ضریب همبستگی..... ۷۱
- ۷۱- - آزمون فرضیه اول..... ۷۱
- ۷۲- - آزمون فرضیه دوم..... ۷۲
- ۷۳- - آزمون فرضیه سوم..... ۷۳
- ۷۴- - آزمون فرضیه چهارم..... ۷۴
- ۷۵- - آزمون فرضیه پنجم..... ۷۵
- ۷۶- - محدودیت‌های آزمون دورین واتسون..... ۷۶
- ۷۷- - نحوه داوری..... ۷۷
- ۷۷- - برازش مدل..... ۷۷
- ۷۷- - رگرسیون چندگانه..... ۷۷

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

- ۸۰-۱-۵- مقدمه..... ۸۰
- ۸۰-۲-۵- نتیجه‌گیری..... ۸۰
- ۸۲-۳-۵- پیشنهادات..... ۸۲
- ۸۲-۴-۵- پیشنهادهایی برای مطالعات آینده..... ۸۲

فهرست جدول ها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۶۶.....	جدول ۴-۱- شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرهای مستقل و وابسته.....
۶۹.....	جدول ۴-۲- آزمون کولموگروف اسمیرنوف بین متغیرهای مستقل و وابسته.....

فهرست نمودار ها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۳.....	شکل ۱-۲- پاسخگویی محدود.....
۱۴.....	شکل ۲-۲- پاسخگویی گسترده: شفافیت شرکتی.....
۴۰.....	شکل ۲-۳- سلسله مراتب ویژگی های کیفی (بیانیه مفهومی شماره ۲ FASB).....

فصل اول
کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مساله تحقیق :

حاکمیت شرکتی در ادبیات مالی و حسابداری چنین تعریف شده است: «دامنه نظام کنترلی به منظور حفظ و افزایش منافع سهامداران واحدهای تجاری» (فاما و جنسن^۱، ۱۹۹۳). تعاریف حاکمیت شرکتی در متون علمی دارای ویژگی های مشترک و معینی هستند که یکی از آنها «پاسخگویی» است. این تعاریف بر پاسخگویی نسبت به سهامداران و دیگر ذینفعان تاکید دارند. تعاریف گسترده تر نشان می دهند که شرکت ها در برابر کل جامعه، نسل های آینده و منابع طبیعی (محیط زیست) مسئولیت دارند. در این دیدگاه، سیستم حاکمیت شرکتی در حقیقت موانع، اهرم ها، و تعادل های درون سازمانی و برون سازمانی برای شرکت ها است که تضمین می کند آن ها مسئولیت خود را نسبت به تمام ذینفعان انجام دهند و در تمام زمینه های فعالیت تجاری، به صورت مسئولانه عمل کنند. همچنین، استدلال منطقی در این دیدگاه آن است که منافع سهامداران را فقط می توان با در نظر گرفتن منافع ذینفعان برآورده کرد، چون شرکت هایی که در برابر تمام ذینفعان مسئول می باشند، در دراز مدت موفق تر و پر رونق تر هستند. شرکت ها می توانند ارزش آفرینی خود را در دراز مدت افزایش دهند و این کار را با انجام مسئولیت خود در برابر تمام ذی نفعان و با بهینه سازی سیستم حاکمیت خود به نحو شایسته ای انجام دهند (حساس یگانه، ۱۳۸۴).

با توجه به اهمیتی که برای حاکمیت شرکتی عنوان شد، این متغیر عامل تعیین کننده ای در بسیاری از ساختارها و متغیرهای مالی شرکت ها می باشد، یکی از این متغیرها به موقع بودن گزارشگری مالی می باشد. مطالعه این اثر و ارتباط بین به موقع بودن گزارشگری مالی و حاکمیت شرکتی قدرتمند از اهداف اصلی این مطالعه می باشد.

۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن :

داده های حسابداری در غالب گزارش های مالی در اختیار استفاده کنندگان قرار می گیرد. داده های حسابداری علاوه بر داشتن ویژگی کمی باید از ویژگی کیفی نیز برخوردار باشند. بر این اساس برای گزارش های مالی تهیه شده سه ویژگی که شامل مربوط بودن، قابلیت اتکا و قابلیت مقایسه

¹. Fama and Jensen

است، در نظر گرفته شده است. مربوط بودن یکی از ویژگی های کیفی و اساسی اطلاعات حسابداری است. ارائه اطلاعات مربوط، تصمیم گیرندگان را در اخذ تصمیمات منطقی یاری می دهد و می تواند عاملی برای جلوگیری از ابهام و سردرگمی در بررسی و مطالعه اطلاعات مالی محسوب شود. به طور کلی می توان گفت اطلاعاتی مربوط محسوب می شود که در تصمیم گیری ها موثر و نقش آنها با اهمیت باشد. بنابراین، می توان مربوط بودن را تاثیر گذاری اطلاعات حسابداری بر تصمیمات استفاده کنندگان در مورد نتایج رویداد های گذشته و پیش بینی اثرات رویداد های فعلی و آتی یا تایید انتظارات قبلی تعریف کرد. ویژگی مربوط بودن اطلاعات مالی مبتنی بر مفاهیمی مانند به موقع بودن، سود مندی در ارزیابی و سود مندی در پیش بینی است. به موقع بودن به موضوع مناسب بودن زمان ارائه اطلاعات مالی اشاره دارد زیرا بسیاری از اطلاعات، به ویژه اطلاعات مالی، نسبت به گذشت زمان حساسیت زیادی دارند و به سرعت ارزش خود را از دست می دهند. از این رو اطلاعات حسابداری نمی تواند مربوط محسوب شود مگر اینکه به موقع باشد، یعنی در زمان مناسب در دسترس تصمیم گیرندگان قرار گیرد. در کل می توان گفت که زمان ارائه اطلاعات، سود مندی اطلاعات ارائه شده را تعیین می کند و افشای به موقع اطلاعات مربوط، مانع از بی خبری از وقایع مهمی می شود که ممکن است چشم انداز آتی واحد تجاری را کاملا تحت تاثیر قرار دهد. بر اساس قوانین و مقررات بازار سرمایه ایران، شرکت های پذیرفته شده در بورس ملزم هستند صورت های مالی سالانه حسابرسی شده شرکت اصلی و تلفیقی گروه را حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی و حداکثر ۴ ماه پس از پایان سال مالی افشا کنند. بنابراین، هر چقدر زمان اعلام صورت های مالی حسابرسی شده کمتر باشد، ویژگی به موقع بودن اطلاعات بهتر رعایت می گردد. بر این اساس، مشخص کردن این که چه عواملی می تواند بر به موقع بودن گزارش های مالی تاثیر بگذارد، به عنوان سوال اصلی تحقیق مطرح می گردد.

۱-۳- اهداف تحقیق :

اهداف اصلی این تحقیق مطالعه این موارد است که آیا:

- ۱- بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با کیفیت حسابرس رابطه وجود دارد.
- ۲- بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با درصد مالکیت نهادی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با استقلال هیات مدیره رابطه وجود دارد.
- ۴- بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با دوگانگی نقش مدیر عامل رابطه وجود دارد.

۵- بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با درصد سهامداران عمده (بلوکی) رابطه وجود دارد.

۱-۴- سوالات یا فرضیه های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه):

فرضیه های مستخرج شده از سوالات تحقیق برای دستیابی به اهداف مطرح شده در این تحقیق به شرح زیر است:

۱. بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با کیفیت حسابرس رابطه وجود دارد.
۲. بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با درصد مالکیت نهادی رابطه وجود دارد.
۳. بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با استقلال هیات مدیره رابطه وجود دارد.
۴. بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با دوگانگی نقش مدیر عامل رابطه وجود دارد.
۵. بین به موقع بودن گزارشگری مالی شرکت با درصد سهامداران عمده (بلوکی) رابطه وجود دارد.

۱-۵- چهارچوب نظری تحقیق :

برخی از تحقیقات داخلی و خارجی صورت گرفته، در زیر ارائه شده است:
سرهنگی (۱۳۸۰) به بررسی عوامل موثر بر به موقع بودن گزارشگری مالی سالیانه ۹۲ شرکت پذیرفته شده در بازار سرمایه (بورس اوراق بهادار تهران) طی سالهای ۱۳۷۴ الی ۱۳۷۸ پرداخته است. نتایج تحقیق وی نشان داد که ۹۹/۹۹ درصد از شرکت های نمونه گزارشاتشان را فوراً به عموم مردم ارائه نمودند (گزارش های سالیانه حسابرسی شده اشان را در مهلت قانونی مقرر به بورس اوراق بهادار تهران ارائه دادند). همچنین پنج عامل اندازه، سودآوری، اهرم و عمر شرکت و نزدیکی پایان سال مالی به فصل شلوغ حسابرسی در این تحقیق مورد آزمون قرار گرفته است که تنها بین سودآوری شرکت و مدت زمان گزارشگری رابطه معنی داری مشاهده گردیده بدین ترتیب که مدت زمان گزارشگری تابعی نزولی از سودآوری شرکت بوده و بین دیگر عوامل و مدت زمان گزارشگری رابطه معنی داری مشاهده نگردیده است.

عبدالسلام و استریت (۲۰۰۷) در مطالعه ای که در بورس اوراق بهادار لندن انجام دادند متغیرهای حاکمیت شرکتی را روی به موقع بودن گزارشگری شرکت مورد آزمون قرار دادند. نتایج آنها بیانگر وجود یک رابطه معنی دار مهم بین متغیرهای حاکمیت شرکتی تجربه و استقلال هیات مدیره و به موقع بودن گزارشگری می باشد. نتایج بررسی آنها نشان می دهد که هیات مدیره هایی با رهبری موازی اندک، تجربه بیشتر اعضای هیات مدیره، و عمق کمتر خدمات توسط مدیران اجرایی

گزارشگری به موقع تری را ارائه می دهند. همچنین آنها به این نتیجه رسیدند که استقلال هیات مدیره را معنی دار منفی با به موقع بودن گزارشگری دارد. همچنین دوگانگی نقش مدیر عامل (به عنوان مدیر عامل و رئیس هیات مدیره) رابطه منفی معنی داری با گزارشگری دارند. در نهایت عبدالسلام و استریت پیشنهاد می کنند که ضروری است شرکت ها گزارشگری داوطلبانه را بیشتر مورد ملاحظه قرار دهند و در گزارشگری داوطلبانه اهتمام بیشتری به خرج دهند.

راجا احمد و کامرودین (۲۰۰۴) در کشور مالزی تحقیقی را با عنوان تاخیر حسابرسی و به موقع بودن گزارشگری مالی انجام دادند. دوره تحقیق آنها سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۰ بوده است. آنها در تحقیق خود به بررسی ۸ متغیر مستقل که بر تاخیر حسابرسی تاثیر گذار بودند، پرداختند. این متغیرها شامل اندازه شرکت، نوع صنعت، نوع حسابرس، اظهار نظر حسابرس، نسبت بدهی شرکت، اقلام غیر مترقبه، علامت سود یا زیان و تاریخ پایان سال مالی است. در تحقیق آنها از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است و تخمین مدل بر اساس داده های مقطعی صورت گرفته است. نتایج تحقیق آنها نشان داد که تاخیر حسابرسی برای شرکت های که ۱- در صنعت غیر مالی هستند، ۲- اظهار نظر حسابرسی آنها غیر مقبول است، ۳- تاریخ پایان سال مالی آنها به غیر ۳۱ دسامبر است، ۴- غیر از پنج موسسه بزرگ حسابرسی مورد حسابرسی قرار گرفته اند، ۵- سود منفی گزارش کرده اند، و ۶- ریسک بالاتری دارند، طولانی تر است.

کنچل و پاین (۲۰۰۱) به تحقیقی با عنوان شواهد بیشتر روی وقفه گزارش حسابرس، پرداختند. آنها در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که استفاده از کارکنان بی تجربه و وجود مسائل مالیاتی بحث انگیز منجر به بیشتر شدن وقفه گزارش حسابرسی می شود. به عبارت دیگر، وقفه گزارش حسابرسی از طریق هم افزایی بالقوه رابطه بین خدمات مشاوره مدیریت و خدمات حسابرسی کاهش می یابد.

کا اسمایل و چندلر (۲۰۰۴) به بررسی به موقع بودن گزارش های مالی میان دوره ای در شرکت های مالزی پرداختند. در تحقیق آنها رابطه به موقع بودن گزارش مالی و ویژگی های اندازه، سود آوری، رشد و ساختار سرمایه بررسی شده است. نتایج مطالعه آنها نشان داد که علیرغم اینکه شرکت ها بیشتر متمایل به ارائه به موقع گزارش های مالی هستند، به موقع بودن گزارش مالی میان دوره ای از طریق اندازه، سود آوری، رشد و اهرم شرکت تحت تاثیر قرار می گیرد. همچنین، آنها شواهدی را ارائه کردند که نشان داد شرکت های بزرگتر و شرکت های با سود آوری، رشد و اهرم کمتر گزارش های مالی میان دوره ای خود را سریعتر ارائه می کنند.

دیر و مسی هوگ (۲۰۰۲) در مطالعه ای به بررسی به موقع بودن گزارشگری مالی در گزارش های مالی شرکت های استرالیایی پرداختند. نمونه آنها شامل ۱۲۰ شرکت تجاری و صنعتی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار سیدنی بود. آنها علاوه بر اینکه از مدل های آماری برای آزمون وقفه های موجود در انتشار گزارش های مالی استفاده نمودند؛ تعداد ۱۱۸ پرسشنامه را بین اعضای حسابداران خبره که حسابرسی این شرکت ها را انجام داده بودند نمودند. نتایج بررسی آنها نشان می دهد که عمده وقفه های مربوط به گزارشگری مربوط به گزارش حسابرسی می باشد، که البته تا حدود زیادی قابل بهبود می باشد. نتایج نشان می دهد که ۶۶٪ از وقفه های گزارشگری مربوط به تاخیر در حسابرسی ضمنی و حسابرسی نهایی می باشد. آنها بیان می کنند که برنامه ریزی برای حسابرسی نهایی یک رویه متداول در پایان سال می باشد، ولی این موضوع عامل اثرگذاری در تاخیر حسابرسی نمی باشد. نتایج تجزیه و تحلیل های آماری آنها نشان می دهد اندازه شرکت عامل اثرگذاری در گزارشگری به موقع می باشد. اما این رابطه خیلی قدرتمند نمی باشند. شرکت های بزرگتر گزارشگری به موقع تری نسبت به شرکت های کوچکتر دارند، زیرا آنها بیشتر در معرض دید و مورد توجه عموم می باشند. همچنین بین سودآوری شرکت و به موقع بودن گزارشگری رابطه معنی داری مشاهده نگردید.

۱-۶- مدل تحقیق :

$$Timeliness = \beta_0 + \beta_1 AUDQUAL + \beta_2 InstOwner + \beta_3 OUTDIR + \beta_4 CEOdir + \beta_5 BLOCK + \beta_6 SIZE + \beta_7 Leverage + \delta$$

که در آن:

- ۱- به موقع بودن گزارشگری مالی (TIMELINESS)
- ۲- کیفیت حسابرس (AUDQUAL) = متغیر موهومی برای کیفیت حسابرس
- ۳- درصد مالکیت نهادی (InstOwner) = درصد سهام تحت تملک اشخاص حقوقی
- ۴- استقلال هیات مدیره (OUTDIR) = درصد مدیران غیرموظف در هیات مدیره
- ۵- دوگانگی نقش مدیر عامل (CEOdir) = متغیر موهومی در صورتی که مدیر عامل رئیس هیات مدیره نیز باشد.
- ۶- مالکیت بلوکی (BLOCK) = نسبت سهام عادی تحت تملک سهامداران عمده (مالکیت بیش از ۵٪).

۷- اندازه شرکت (SIZE) = لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت (عبدالسلام، ۲۰۰۷)

۸- اهرم مالی شرکت (Leverage) = کل بدهیها تقسیم بر کل داراییها

۷-۱- روش تحقیق :

این تحقیق از نظر هدف تحقیق کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات شبه تجربی و پس رویدادی است. ضمناً روش تجزیه و تحلیل آماری نیز از نوع توصیفی و همبستگی می باشد.

۸-۱- جامعه آماری و حجم آن :

جامعه آماری در این تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که از ابتدای سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۸۹ در بورس اوراق بهادار تهران فعال می باشند.

۹-۱- بر آورد حجم نمونه و روش نمونه گیری (در صورت نمونه گیری) :

با توجه به جامعه آماری تحقیق، نمونه آماری در این تحقیق با توجه به شرایط زیر انتخاب می گردد:

۱) سال مالی شرکت پایان اسفند ماه باشد.

۲) حداقل ۷ ماه از ۱۲ ماه در هر سال، سهام شرکت در بورس اوراق بهادار تهران مورد معامله قرار گرفته باشد.

۳) اطلاعات مالی شرکت ها در دسترس باشد.

۴) شرکت در گروه صنایع واسطه گریهای مالی و بانک ها و بیمه نباشد.

نمونه نهایی تحقیق در نهایت از بین شرکت هایی که ویژگی های بالا را کسب نموده باشند بر اساس فرمول ککران انتخاب خواهد گردید.

۱۰-۱- روش گرد آوری اطلاعات :

برای جمع آوری داده های مورد نیاز برای این تحقیق از اطلاعات موجود در صورت های مالی استخراج می گردد.

۱۱-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات :

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزارهای Excell و Spss استفاده شده است. در مرحله تبدیل اطلاعات خام به متغیرها از Excell و در قسمت تحلیل داده ها از نرم افزار آماری Spss استفاده شده و نتایج به دو صورت آمار توصیفی و استنباطی ارائه شده است. همچنین جهت تحلیل فرضیات از ضریب همبستگی پیرسون و ضریب رگرسیون تک و چند متغیره استفاده شده است.

۱-۱۲- متغیرها و واژه های کلیدی :

تعریف متغیرهای اصلی تحقیق که واژه های کلیدی تحقیق نیز می باشند، و نحوه اندازه گیری عملیاتی آنها در ادامه به تفکیک متغیرهای وابسته، مستقل و متغیرهای کنترلی آورده می شود:
متغیر وابسته تحقیق و تعریف عملیاتی آن:

۱. به موقع بودن گزارشگری مالی (TIMELINESS): فاصلی زمانی بین تاریخ ترازنامه و تاریخ انتشار عمومی گزارش های مالی حسابرسی شده (درج گزارش های مالی شرکت در سایت سازمان بورس و اوراق بهادار) تقسیم بر ۳۶۵ روز.
متغیرهای مستقل و کنترلی تحقیق و تعریف عملیاتی آنها:
۲. کیفیت حسابرس (AUDQUAL)= متغیر موهومی برای کیفیت حسابرس، که هر چقدر موسسه بزرگ باشد کیفیت حسابرسی را نشان می دهد. کد ۱ برای سازمان حسابرسی و در غیر این صورت کد ۰ داده می شود.
۳. درصد مالکیت نهادی (InstOwner)= درصد سهام تحت تملک اشخاص حقوقی در پایان سال.
۴. استقلال هیات مدیره (OUTDIR)= درصد مدیران غیرموظف در هیات مدیره، که بوسیله نسبت مدیران غیرموظف به کل مدیران اندازه گیری می شود.
۵. دوگانگی نقش مدیر عامل (CEOdir)= متغیر موهومی در صورتی که مدیر عامل رئیس هیات مدیره نیز باشد، کد ۱ و در غیر این صورت کد ۰ داده می شود.
۶. مالکیت بلوکی (BLOCK)= نسبت سهام عادی تحت تملک سهامداران عمده (مالکیت بیش از ۵٪).
۷. اندازه شرکت (SIZE)= لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت در پایان سال.
۸. اهرم مالی شرکت (Leverage)= کل بدهیها تقسیم بر کل داراییها در پایان سال.